

เสน่ห์แห่งภาพถ่ายย้อนแสงเพื่อการสื่อสาร The Allure of Silhouette Photography for Communication

ณัฐวุฒิ สิงห์หนองสง^{1*}
Nutthawut Singnongsuang^{*}

¹ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

Faculty of Communication Arts Siam University

* Corresponding author e-mail: nutthawut.sin@siam.edu

Received: 14/02/2024 Revised: 16/03/2024 Accepted: 23/04/2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์อธิบายเทคนิคการถ่ายภาพย้อนแสง (Silhouette) เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสารผ่านภาพถ่าย ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้ 1) โหมดการถ่ายภาพ การเลือกใช้โหมดถ่ายภาพคำนึงถึงเรื่องราวที่ปรากฏในภาพถ่ายลักษณะใด ต้องการหยุดการเคลื่อนไหวของวัตถุอาจใช้โหมดควบคุมความไวชัตเตอร์ (S, TV) ถ้าต้องการความชัดลึกของภาพแนะนำให้เลือกใช้โหมด (AV, A) โดยเลือกใช้ขนาดรูรับแสงแคบเพื่อความชัดลึกของภาพ 2) การวัดแสง (Exposure) ให้วัดแสงบริเวณส่วนสว่างที่สุดของภาพ 3) การจัดองค์ประกอบภาพ ภาพวิวิธทัศน์อาจเลือกใช้การจัดองค์ประกอบพื้นฐาน กฎสามส่วน ภาพบุคคลควรมีการโพสท่าทางที่ไม่แนบแนม-ขาข้างลำตัว แต่ควรให้แบบแสดงอากัปกิริยาต่าง ๆ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้ภาพถ่าย 4) การใช้ภาพถ่ายย้อนแสงเพื่อการสื่อสาร การมองเห็นภาพถ่ายย้อนแสงเป็นเพียงโครงทึบสองมิติโดยที่ประโยชน์ของภาพถ่ายย้อนแสงทำให้ผู้ชมภาพเกิดจินตนาการ (Imagine) ในการรับชมภาพซึ่งจะคล้อยไปตามประสบการณ์ทางการสื่อสาร

คำสำคัญ: การถ่ายภาพ, ภาพถ่ายย้อนแสง, การสื่อสาร

Abstract

This article aims to describe the techniques of silhouette photography for communicative purposes. The mode of the photograph, exposure, and composition are the three most important elements. First, consider the

photographic mode. The photographer can use practically any desired mode; it all depends on how the tale is told. Photographers, for example, employ shutter speed priority mode (mode S/TV) to freeze the moment and aperture priority mode (mode AV/A) to create depth of field effects. Second, except for the sun, the photographer must measure the exposure at the brightest spot in the picture. Third, the essential rule of thirds composition can be used for landscape photography; for portrait photography, the model should not squeeze their arms toward the body the model must post the body to reveal their figure in an interesting form. Fourth, silhouette for communication, silhouette simply shows the two-dimensional structure that the audience must imagine-which will be amenable to life experiences and stories.

Keywords: Photography, Silhouette, Communication

1. บทนำ

ภาพถ่ายเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดได้ดีและรวดเร็วที่สุด แม้บุคคลต่างชาติต่างภาษาก็สามารถรับรู้ร่วมกันได้ เพราะภาพเป็นภาษาสากลที่มีผลต่อการรับรู้ และทำให้คนจดจำได้มากที่สุด อาจกล่าวได้ว่า ภาพถ่ายเป็นสื่อที่มีความสำคัญและมีประสิทธิภาพในการสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี ในภาพถ่ายจะมีเรื่องราวและความหมายซึ่งเป็นที่น่าสนใจและรับรู้ร่วมกันได้ โดยมีช่างภาพเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราว ความคิดเห็น หรืออารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

Ang (2011) อธิบายว่า การถ่ายภาพเป็นสิ่งที่ที่นิยม และมีอิทธิพลมากที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่งการถ่ายภาพสามารถทำได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยใครก็ตามในทุกวัย สามารถถ่ายภาพกิจกรรมประจำวันตั้งแต่อาหารเช้าถึงเวลาเข้านอน การทำงานในสวน หรือบนยอดภูเขา มันน่าตื่นเต้นที่จะค้นพบว่าไม่มีขีดจำกัดของภาพถ่าย ซึ่งภาพถ่ายช่วยให้เราสามารถสื่อสาร และแบ่งปันผลลัพธ์กับคนอื่นได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้ภาพหรือการถ่ายภาพนั้น

ภาพถ่ายมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของเราเป็นอย่างมาก เนื่องจากภาพถ่ายเป็นสื่อสำคัญที่จะถ่ายทอดเรื่องราว เหตุการณ์ ตลอดจนแนวคิดเผยแพร่ไปยังบุคคลอื่นให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันได้ สามารถบันทึกเหตุการณ์ในอดีต เพื่อนำมาศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ในด้านการศึกษาภาพถ่ายสามารถให้รายละเอียดและข้อเท็จจริง แม้สิ่งที่เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วจนสายตามองตามไม่ทัน แต่กล้องถ่ายภาพสามารถหยุดการเคลื่อนไหวเพื่อนำ

ภาพถ่ายมาศึกษารายละเอียดได้ ในการเรียนการสอนจึงมักใช้รูปภาพเป็นสื่อการสอน เพราะทำให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น การถ่ายภาพยังให้ประโยชน์อย่างกว้างขวางในกิจกรรมแขนงอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการประชาสัมพันธ์ การโฆษณาเผยแพร่สินค้าและบริการ การถ่ายทอดข่าวสารเหตุการณ์ การบันทึกภาพบุคคลเพื่อใช้เป็นหลักฐานสำคัญ เช่น บัตรประจำตัวในการแสดงวุฒิทางการศึกษา นอกจากนั้นยังนำไปประกอบอาชีพเกี่ยวกับการถ่ายภาพ รวมทั้งยังเป็นสื่อสร้างสรรค์ความงามจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นศิลปะแขนงหนึ่งด้วย (Anderson, 1991 อ้างถึงใน ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์ และขจร พิริกิจ, 2557)

ภาพย้อนแสง (Silhouette) ถือเป็นเทคนิคทางการถ่ายภาพที่น่าสนใจที่จะศึกษาและนำเทคนิคหรือวิธีการนี้มาใช้ในการสื่อสารผ่านภาพถ่าย เนื่องจากภาพถ่ายย้อนแสงเป็นภาพที่เห็นวัตถุในภาพเป็นเพียงโครงทึบสีดำ ผู้ชมภาพสัมผัสได้ถึงอารมณ์ (Emotions) และความรู้สึก (Feeling) ของภาพถ่ายที่สื่อสารเรื่องราวในภาพถ่าย ผู้ชมภาพอาจตีความจากประสบการณ์ของตนเองอย่างไร้ขีดจำกัด ในภาพถ่ายย้อนแสงที่เห็นรูปร่างของวัตถุเพียงเงาสีดำ ซึ่งภาพจะสามารถเล่าเรื่องและถ่ายทอดเรื่องราวภายใต้บรรยากาศสีนํ้าเงินของแสงที่อยู่รายรอบได้อย่างน่าสนใจ

Williams et al (2011) อธิบายไว้ว่า การถ่ายภาพย้อนแสงไม่มีสีสันใดในธรรมชาติที่น่าตื่นตะลึงเกินภาพพระอาทิตย์ตกอีกแล้ว การถ่ายลักษณะนี้จึงเป็นที่นิยมกันมาก ดังนั้นถ้าไม่ยากได้ภาพเข้ากับใครก็ต้องวางแผนล่วงหน้า ข้อแรกคือไม่จำเป็นต้องเล็งตรงไปยังดวงอาทิตย์ก็ได้ ให้ลองเบนกล้องออกห่างจากดวงอาทิตย์ดูจะพบแสงสีแดง ช่างภาพลองวัดแสงบริเวณนั้นดูจะได้ภาพงดงาม แต่ถ้าต้องการถ่ายที่ดวงอาทิตย์จริง ๆ กฎข้อสำคัญคือการจัดองค์ประกอบภาพให้ดวงอาทิตย์อยู่ในตำแหน่งที่น่าสนใจบนขอบฟ้าประกอบกับการวัดแสงให้เหมาะสมพอดี

การสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายย้อนแสง ต้องอาศัยประสบการณ์ในการถ่ายภาพ การดูทิศทางแสง การวัดแสง การเลือกจัดองค์ประกอบภาพ ดังนั้นในบทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงเทคนิคกระบวนการถ่ายภาพย้อนแสง และการนำภาพถ่ายย้อนแสงไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน

ราชบัณฑิตยสถาน (2548) ให้ความหมายไว้ว่า Silhouette (ซิลูเอตต์) แปลว่า ภาพโครงทึบ ภาพลักษณะดังกล่าวจะเป็นภาพถ่ายที่เห็นวัตถุ (Subject) ในภาพเป็นสีดำทึบแสง ซึ่งนำมาใช้ในการสื่อสารผ่านภาพถ่ายทั้งในภาพวิวทิวทัศน์ ภาพบุคคล โดยใช้แนวคิดนำมาประกอบกับการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

2.1 การจัดองค์ประกอบภาพ (Composition) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ภาพถ่ายออกมาสมบูรณ์ และสามารถสื่อสารกับผู้รับสารได้ หากช่างภาพไม่เข้าใจเรื่องการจัดองค์ประกอบของภาพผลงานภาพถ่ายที่ได้อาจจะไม่สามารถนำมาใช้สื่อสารกับผู้รับสารได้ดี หรือภาพขาดความสวยงามด้านศิลปะ ซึ่งการจัดองค์ประกอบภาพที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายอันแสง ประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- **กฎสามส่วน (Rule of Thirds)** เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายโดยที่ Garvey-Williams (2018) อธิบายว่า การจัดองค์ประกอบภาพกฎสามส่วนถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ช่างภาพควรนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน จอห์น โทมัส สมิธ จิตรกร ช่างแกะสลักและนักโบราณวัตถุ เขียน “กฎ” มาตรฐานที่ใช้กันมายาวนานนี้ในปี ค.ศ. 1979 กฎมีอยู่ว่า กรอบรูปจะถูกแบ่งเป็นสามส่วนทั้งแนวนอนและแนวตั้ง จุดสนใจจะถูกวางไว้บนเส้นของการแบ่งส่วน หรือบนจุดใดจุดหนึ่ง และเอเจนฐานบางท่าไม้ และวิโรจน์ เจียรวัชรมงคล (2556) อธิบายว่า กฎสามส่วน (ไม่ตายของการจัดองค์ประกอบ) ตำแหน่งที่เหมาะสมสำหรับจุดสนใจของภาพมีหลักเกณฑ์ที่นิยม โดยทั่วไปคือ “หลักของกฎสามส่วน (Rule of Thirds)” กฎสามส่วนจะเป็นการแบ่งภาพโดยใช้เส้นแนวนอนสองเส้น และแนวตั้งสองเส้น ดังนั้นเวลาที่เราจะวางองค์ประกอบสำคัญในฉากก็ให้วางไว้ตรงจุดตัดของเส้น

- **เส้น (Line)** การใช้เส้นเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการถ่ายภาพ เพื่อให้ให้น่าสายตาของผู้ชมไปยังวัตถุหรือสิ่งที่ช่างภาพต้องการสื่อสาร การใช้เส้นนำสายตาทำให้ภาพดูมีมิติมากขึ้น โดยเราสามารถเลือกใช้ได้ทั้งเส้นตรง เส้นนอน เส้นทแยง เส้นโค้ง ดังที่ Garvey-Williams (2018) อธิบายว่า “ทิศทางของเส้น” เส้นมีพลังในการชี้ทิศทางให้ดวงตาผู้ชมภาพ ดังนั้น “เส้นนำสายตา” คือวิธีที่ดีที่สุดที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ชมไปยังจุดเด่นของภาพ เส้นไม่จำเป็นต้องเป็นเส้นจริง ๆ หรือเป็นเส้นต่อเนื่องเมื่อมีองค์ประกอบหลาย ๆ”

- **ฉากหลัง (Background)** หมายถึงพื้นหลังของภาพถ่ายที่อยู่ถัดจากตัวแบบหรือวัตถุหลักที่อยู่ในภาพ ซึ่งการเลือกฉากหลังที่ดีจะทำให้ภาพถ่ายมีความสวยงาม โดยเฉพาะภาพบุคคลการเลือกฉากหลังที่ดี จะช่วยให้ตัวนางแบบดูเด่นมากยิ่งขึ้น ดังที่ Garvey-Williams (2018) อธิบายไว้ว่า พื้นหลังของภาพคือเวทีสำหรับวัตถุหลักและพื้นหลังก็ต้องมีความหมายในตัวของมันเอง ถึงแม้พื้นหลังจะเบลอล แต่สีและโทนสียังคงนำไปใช้จัดองค์ประกอบ และช่วยส่งเสริมวัตถุหลักได้ เช่น เส้นหรือริ้วในพื้นหลังอาจช่วยนำสายตาไปสู่จุดสนใจ ดังนั้นพื้นหลังไม่จำเป็นต้องเรียบง่าย หรือไร้รายละเอียด ตราบใดที่รายละเอียดยังไม่ไปแย่งความเด่นจากวัตถุหลัก พื้นหลังมักจะประกอบด้วยส่วนผสมสำคัญของเรื่องราวหรือข้อความที่ต้องการสื่อสารในภาพ อาจจะเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับวัตถุหลัก แต่ถูกลดความสำคัญลงไป เป็นพื้นหลังเพื่อช่วยให้วัตถุหลักโดดเด่น อีกทั้งนครเศ รังควัต (2562) อธิบายไว้ว่า สิ่งแรกที่ควร

คำนึงถึงก่อนถ่ายภาพบุคคลก็คือฉากหลัง ฉากหลังจะช่วยเสริมภาพของเราให้น่าสนใจ มีเรื่องราว ดูได้อย่างไม่มีวันจบในความคิดของผู้ชมภาพ และเอนกฤณ บางท่าไม้ และวิโรจน์ เจียรวัชรเมงคล (2556) อธิบายไว้ว่า ฉากหลังจะช่วยบอกเรื่องราวในภาพถ่ายได้เป็นอย่างดี เนื่องจากฉากหลังจะบอกว่าวัตถุที่ถูกบันทึกนั้นอยู่ในบริเวณใด ช่างภาพจึงควรคำนึงถึงฉากหลังที่ช่วยสร้างบรรยากาศในการสื่อสารต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

การสร้างสรรคภาพถ่ายย้อนแสงผู้เขียนนำแนวคิดในเรื่องการจัดองค์ประกอบภาพประกอบด้วย กฎสามส่วน เส้น และฉากหลัง เพื่อนำมาไปใช้ในการสื่อสาร การจัดองค์ประกอบภาพส่งผลให้ภาพถ่ายมีความสวยงามทั้งด้านงานศิลปะ และเพื่อให้ได้ภาพที่เหมาะสมในการนำไปประกอบสร้างความหมาย

3. กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

การถ่ายภาพย้อนแสงช่างภาพหรือผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องอยู่ในทิศทางตรงกันข้ามของแสง และสำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการถ่ายภาพย้อนแสง ไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าเป็นช่วงเวลาใด แต่ที่นิยมถ่ายส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเวลาก่อนและหลังดวงอาทิตย์ขึ้นและลับขอบฟ้าประมาณ 30 นาที เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวจะเห็นการเปลี่ยนแปลงของท้องฟ้ายามเช้าหรือยามเย็นที่มีสีสันสวยงามแปลกตามาเป็นฉากหลัง บางวันท้องฟ้าเป็นสีน้ำเงินเข้ม บางครั้งก็เปลี่ยนเป็นสีม่วงคราม สีส้ม แล้วแต่การหักเหของแสงอาทิตย์ในแต่ละวัน

โหมดสำหรับการถ่ายภาพย้อนแสง ไม่มีข้อกำหนดหรือข้อจำกัดในการเลือกโหมดการถ่ายภาพนี้ ขึ้นอยู่กับความชำนาญหรือความถนัดของช่างภาพเอง โหมดที่สามารถเลือกใช้สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานได้ดังนี้

- โหมดแมนนวล (Manual) คือ โหมดที่ช่างภาพต้องตั้งค่าของกล้องเองทั้งหมด ทั้งการเลือกขนาดของช่องรับแสง ความไวชัตเตอร์ ค่าความไวแสง (ISO) เป็นโหมดที่ต้องเข้าใจกระบวนการทำงานของกล้องเป็นอย่างดี

- โหมด TV (Time Value) คือโหมดนี้ช่างภาพต้องกำหนดความไวชัตเตอร์เอง และกล้องคำนวณค่ารูรับแสงให้โดยอัตโนมัติ เพื่อให้ได้แสงที่เหมาะสมสำหรับการถ่ายภาพเหมาะสำหรับภาพย้อนแสงที่ต้องการหยุดการเคลื่อนไหวของแบบ

- โหมด AV (Aperture Priority) คือโหมดที่ช่างภาพกำหนดรูรับแสงเอง และกล้องจะคำนวณความไวชัตเตอร์ให้โดยอัตโนมัติ เพื่อให้ได้แสงที่เหมาะสมสำหรับการถ่ายภาพ แต่มีข้อควรระวังคือ เราต้องคอยดูความไวชัตเตอร์เสมอ ถ้าต่ำกว่า $1/30$ ทางแก้ก็คือเพิ่มค่าความไวแสง ISO มากขึ้นแต่ไม่ควรสูงมากเกินไปอยู่ที่ความสามารถของกล้องถ่ายภาพ เช่น กล้องถ่ายภาพค่าความไวแสงของกล้องปรับได้ 100 – 3,200 ไม่ควรใช้ค่าความไวแสงเกิน 800 เป็นต้น หรือใช้ขาตั้งกล้องเพื่อไม่ต้องกังวลเรื่องความไวชัตเตอร์

ในการสร้างสรรค์ผลงานโหมดการถ่ายภาพสามารถเลือกใช้ได้เกือบทุกโหมดอยู่ที่ว่าช่างภาพต้องการเรื่องราวที่ปรากฏในลักษณะใด ถ้าต้องการหยุดการเคลื่อนไหวของวัตถุอาจใช้โหมด TV เพื่อควบคุมความไวชัตเตอร์ ถ้าต้องการความชัดลึกของภาพ ก็แนะนำให้เลือกใช้โหมด AV, A โดยเลือกใช้ขนาดรูรับแสงแคบ ๆ

การวัดแสง (Exposure) ให้วัดแสงบริเวณส่วนสว่างที่สุดของภาพ โดยหลีกเลี่ยงตำแหน่งของดวงอาทิตย์ปรากฏอยู่ในภาพถ่าย วิธีการวัดแสงที่เหมาะสมคือการวัดแสงเฉพาะจุดเลือกวัดแสงในจุดที่สว่างที่สุดของภาพที่กำลังจะถ่าย หลีกเลี่ยงการวัดแสงแบบเฉลี่ยทั้งภาพเพราะจะทำให้ภาพสว่างขึ้นทั้งภาพและจะไม่ได้วัตถุเงาทึบตามที่ต้องการ

3.1 ตัวอย่างการสร้างงานผลงาน

1) ภาพวิวทิวทัศน์

ภาพที่ 1

ย้อนแสงจากยอดเขา

หมายเหตุ. รูรับแสง 5.0, ความไวชัตเตอร์ 1/80, ความไวแสง (ISO) 250 โดยณัฐวุฒิ สิงห์หนองสง (ผู้แต่ง) ถ่ายเมื่อ 6 ธันวาคม 2559

ภาพที่ 1 ผลงานภาพถ่ายย้อนแสงจากยอดเขาถ่ายที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึงระหว่างเดินทางกลับที่พักถ่ายภาพ การถ่ายภาพใช้ต้นไม้เป็นเงาฉากหน้า และเห็นเงาคนเล็ก ๆ ในภาพเดินตามไหล่เขา สีเส้นของดวงอาทิตย์ช่วงหลังลับขอบฟ้าไปแล้วจะมีแสงสีทอง หรือสีส้มกระจายออกมา ซึ่งช่างภาพควรรอช่วงเวลาหลังดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า หลายคนอาจมองข้ามช่วงเวลานี้

ภาพที่ 2 ลับขอบฟ้า

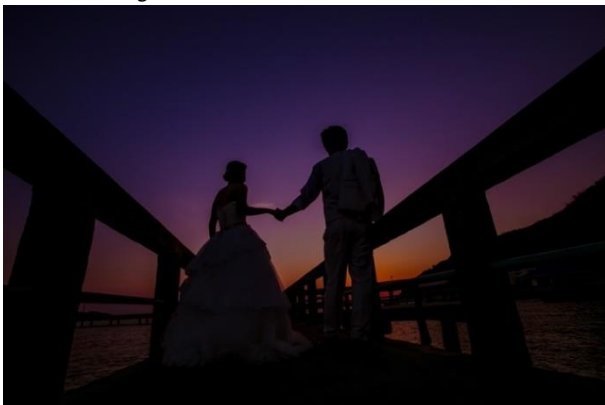
หมายเหตุ. รูรับแสง 13, ความไวชัตเตอร์ 1/400, ความไวแสง (ISO) 500, โดย ณัฐวุฒิ สิงห์หนองสง (ผู้แต่ง) ถ่ายเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 2 ลับขอบฟ้า ถ่ายภาพในช่วงเย็นที่พระอาทิตย์กำลังลับขอบฟ้ากลางทะเล เกาะสุกร จังหวัดตรัง จัดองค์ประกอบภาพโดยใช้กฎสามส่วน โดยเส้นขอบฟ้าแบ่งส่วนของภาพในภาพทะเลหนึ่งส่วนของภาพและท้องฟ้าสองส่วนของภาพ เปิดรูรับแสงแคบเพื่อให้ได้ภาพชัดลึกและรอจังหวะของเรือวิ่งเข้ามาในภาพ

2) ภาพวิถีชีวิต

ภาพที่ 3

Prewedding

หมายเหตุ. รูรับแสง 8, ความไวชัตเตอร์ 1/800, ความไวแสง (ISO) 200, โดย ณัฐวุฒิ สิงห์หนองสง (ผู้แต่ง) ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2558

ภาพที่ 3 Prewedding ถ่ายที่ท่าเรือ อ.สตหับ จ.ชลบุรี ถ่ายภาพคู่รักเพื่อใช้ในงานแต่งงาน โดยนำองค์ประกอบของเส้นนำสายตาและความสมดุลของภาพมาใช้ในการจัดองค์ประกอบของภาพ ซึ่งแสงในช่วงเย็นหลังจากพระอาทิตย์ลับขอบฟ้าไปแล้ว ท้องฟ้า

สีม่วงจากการปรับค่าสมดุลแสงสีขาว หรือ (White Balance) ของกล้อง ซึ่งเส้นสีของภาพ ย้อนแสงช่วงเวลาแต่ละวันจะได้แสงสีของท้องฟ้าที่ต่างกัน

ภาพที่ 4

วิถีชีวิต

หมายเหตุ. รูรับแสง 7.1 ความไวชัดเตอร์ 1/400, ความไวแสง (ISO) 160, โดย ณัฐฤติ สิงห์หนองสง (ผู้แต่ง) ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2559

ภาพที่ 4 วิถีชีวิต ถ่ายภาพชาวประมงที่บางปู ซึ่งถ่ายในช่วงเวลาแสงเย็นก่อนพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า ใช้องค์ประกอบภาพจุดตัดเก้าช่อง โดยให้วัตถุอยู่บริเวณจุดตัดของภาพ ภาพย้อนแสงไม่จำเป็นต้องเห็นดวงอาทิตย์เสมอไป แต่ต้องเข้าใจทิศทางของแสง ซึ่งช่างภาพต้องอยู่ในทิศทางตรงข้ามกับจุดกำเนิดแสง

ภาพที่ 5

ปั่นไปด้วยกัน

หมายเหตุ. รูรับแสง 7.1, ความไวชัดเตอร์ 1/3,200, ความไวแสง (ISO) 500, โดย ณัฐฤติ สิงห์หนองสง (ผู้แต่ง) ถ่ายเมื่อ 23 ธันวาคม 2560

ภาพที่ 5 กลุ่มนักปั่นจักรยานในช่วงเช้า โดยเลือกถ่ายภาพในมุมสูงคือผู้ถ่ายภาพได้ขึ้นไปบนสะพานลอย และรอจังหวะให้จักรยานเข้ามาในกลุ่มกล้องต้องการให้ได้เงาที่ทอดยาวของจักรยาน

ภาพที่ 6

ดิ่งอวน

หมายเหตุ. รูรับแสง 4, ความไวชัตเตอร์ 1/3,200, ความไวแสง (ISO) 200, โดย ณัฐวุฒิ สิงห์หนองสวาง (ผู้แต่ง) ถ่ายเมื่อ 13 สิงหาคม 2563

ภาพที่ 6 วิถีชาวประมงออกทะเลเพื่อจับปูกลางทะเลตรังในช่วงเช้า ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของประมงพื้นบ้าน ใช้การจัดองค์ประกอบภาพพื้นฐานกฎสามส่วนและรอจังหวะการดิ่งอวนปูขึ้นเรือ

จากตัวอย่างผลงานดังกล่าวจะพบว่าภาพถ่ายย้อนแสงไม่ใช่ถ่ายได้เฉพาะภาพวิวทิวทัศน์พระอาทิตย์ขึ้น พระอาทิตย์ตก ริมทะเล หรือภูเขาเท่านั้น แต่ยังสามารถบันทึกเรื่องราววิถีชีวิตในมุมต่าง ๆ ในด้านอื่นได้อีกด้วย และการนำภาพถ่ายลักษณะดังกล่าวไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานยังมีความน่าสนใจในเรื่องแง่มุมของศิลปะและความงามของภาพ โดยความงามของภาพมาจากการหยุดจังหวะของบุคคลในภาพ และแสงจากแกหลัง

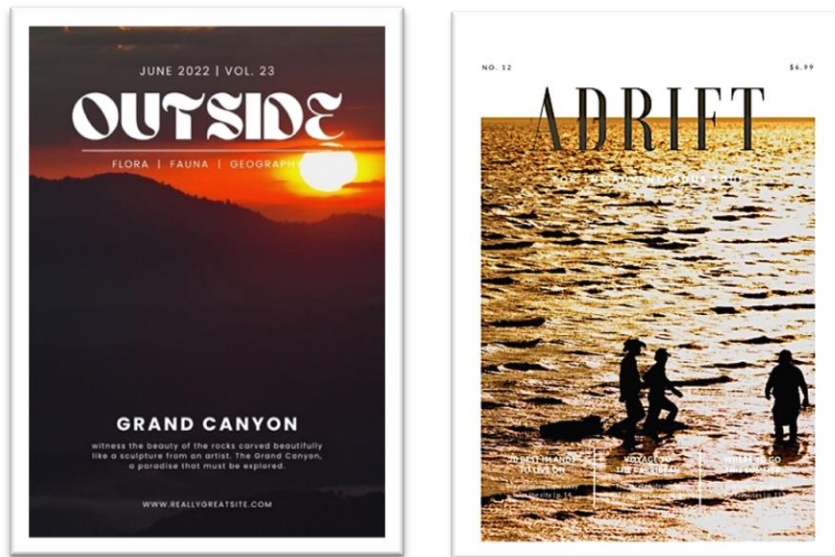
3.2 การใช้ภาพถ่ายย้อนแสงเพื่อการสื่อสาร

ภาพถ่ายย้อนแสงเป็นภาพที่สร้างรอยยิ้มแห่งความประทับใจแก่ผู้ที่พบเห็นไม่ว่าจะเป็นภาพถ่ายแนว Prewedding (ภาพที่ 3) ภาพกีฬา (ภาพที่ 5) ฯลฯ การนำภาพถ่ายย้อนแสงไปใช้ประโยชน์ในงานด้านการสื่อสาร นอกจากการใช้ภาพถ่ายเพื่อความสวยงามแล้ว ภาพถ่ายย้อนแสงยังนำไปใช้การสื่อสารในรูปแบบอื่น ซึ่งภาพถ่ายย้อนแสงเป็นภาพที่สื่อถึงอารมณ์ของผู้ชมที่รับสารจากภาพได้เป็นอย่างดี การมองเห็นภาพถ่ายย้อนแสงเป็นเพียงโครงทึบ 2 มิติ โดยที่ประโยชน์ของภาพถ่ายย้อนแสงทำให้ผู้ชมภาพเกิดจินตนาการ (Imagine) ในการรับชมภาพ ซึ่งจะคล้อยไปตามประสบการณ์และเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ดังตัวอย่างภาพที่ 7

การใช้ภาพย้อนแสงมาออกแบบหน้าปกนิตยสาร งานดังกล่าวผู้เขียนวางเป็นโครงร่างเพื่อแสดงตัวอย่างเท่านั้น

ภาพที่ 7

ตัวอย่างการนำม้าย้อนแสงมาใช้ในงานออกแบบ

สำหรับการนำภาพย้อนแสงไปใช้ประโยชน์ในด้านการสื่อสาร อาจมีการตกแต่งสีภาพเพื่อความสวยงาม แต่ภาพยังคงความเป็นเอกลักษณ์คือเห็นวัตถุหลักเป็นเงาทึบ

จากตัวอย่างการใช้ภาพถ่ายย้อนแสงเพื่อสื่อความหมายด้วยภาพ ซึ่งภาพถ่ายเป็นเพียงการนำเสนอเสียวิหะของเหตุการณ์ รายละเอียดบางอย่างเลนส์ถ่ายภาพไม่สามารถบันทึกได้ สำหรับส่วนที่ภาพนำเสนอไม่ได้สามารถเติมเต็มได้ด้วยคำบรรยายภาพ ซึ่งจะทำให้การสื่อความหมายมีความสมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น โดยที่ภาพและคำบรรยายภาพเป็นสิ่งที่เสริมเกื้อกูลกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการสื่อสาร

4. บทสรุป

จากการสร้างสรรค์ผลงานการถ่ายภาพย้อนแสงผู้เขียนสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

1) การสร้างสรรค์ภาพถ่ายย้อนแสงโหมดการถ่ายภาพสามารถเลือกใช้ได้เกือบทุกโหมด อยู่ที่ว่าช่างภาพต้องการเรื่องราวที่ปรากฏในลักษณะใด ถ้าต้องการหยุดการเคลื่อนไหวของวัตถุอาจใช้โหมด TV, S เพื่อควบคุมความไวชัตเตอร์ ถ้าต้องการความชัดลึกของภาพ

ก็แนะนำให้เลือกใช้โหมด AV, A โดยเลือกใช้ขนาดรูรับแสงแคบ ๆ การเปิดรูรับแสงให้แคบเพื่อให้ภาพมีความคมชัดลึกสำหรับถ่ายภาพวิวทิวทัศน์

2) การวัดแสง (Exposure) ในการถ่ายภาพย้อนแสงการวัดแสงที่จะส่งผลให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ควรวัดแสงบริเวณส่วนสว่างที่สุดของภาพ ถ้าในภาพมีดวงอาทิตย์ให้หลีกเลี่ยงตำแหน่งของดวงอาทิตย์ปรากฏอยู่ในภาพถ่าย ซึ่งให้วัดแสงบริเวณรอบข้างดวงอาทิตย์เป็นจุดที่สว่างที่สุดของภาพ หลีกเลี่ยงการวัดแสงแบบเฉลี่ยทั้งภาพ

3) ภาพถ่ายย้อนแสงไม่ใช่ถ่ายได้เฉพาะภาพวิวทิวทัศน์ ดวงอาทิตย์ขึ้น ดวงอาทิตย์ตกทะเล หรือภูเขาเท่านั้น แต่ยังสามารถบันทึกเรื่องราววิถีชีวิตในมุมต่าง ๆ ในด้านอื่น เช่น ภาพวิถีชีวิต สถาปัตยกรรม เป็นต้น ซึ่งการนำภาพลักษณะดังกล่าวไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานยังมีความน่าสนใจเรื่องแง่มุมของศิลปะและความงามของภาพ

4) การจัดองค์ประกอบภาพ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ภาพออกมาสมบูรณ์และสามารถสื่อสารกับผู้รับสารได้ องค์ประกอบของการถ่ายภาพย้อนแสงที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ อาทิเช่น กฎสามส่วน เส้นนำสายตา ฉากหลัง เป็นต้น เพื่อให้ภาพถ่ายมีความสวยงาม และนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการสื่อสารต่อไป สิ่งสำคัญในการจัดองค์ประกอบกรณภาพวิวทิวทัศน์อาจเลือกใช้การจัดองค์ประกอบพื้นฐาน กฎสามส่วน กรณหากเป็นภาพบุคคลควรให้โพสต์ท่าทางที่ไม่แนบแน-ขาข้างลำตัว แต่ควรให้แบบแสดงอากัปกิริยาต่าง ๆ ซึ่งช่างภาพต้องอาศัยประสบการณ์มองหาวัตถุหลักในภาพถ่ายที่จะนำมาใช้เป็นตัวละครให้เรื่องราวในภาพมีความน่าสนใจ

5) สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการถ่ายภาพย้อนแสง ไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าเป็นช่วงเวลาใด แต่ที่นิยมถ่ายส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเวลาก่อนและหลังดวงอาทิตย์ขึ้นและลับขอบฟ้าประมาณ 30 นาที เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวจะเห็นการเปลี่ยนแปลงของท้องฟ้ายามเช้าหรือยามเย็นที่มีสีสันสวยงามแปลกตาเป็นฉากหลัง บางวันท้องฟ้าเป็นสีแดง บางครั้งก็เปลี่ยนเป็นสีม่วงคราม สีส้ม แล้วแต่การหักเหของแสงอาทิตย์ในแต่ละวัน ดังที่ ปิยะฉัตร แกหลง (2562) อธิบายว่า ช่วงเวลาที่ส่งผลต่อภาพถ่ายวิวทิวทัศน์ "ชั่วโมงทอง" ซึ่งฝรั่งเรียกว่า "Golden Hour" อันหมายถึงช่วงชั่วโมงแรกหลังพระอาทิตย์ขึ้นและหนึ่งชั่วโมงก่อนพระอาทิตย์ตก แต่อยากจะเพิ่มเติมเข้าไปอีกว่าครึ่งชั่วโมงก่อนพระอาทิตย์ขึ้นและครึ่งชั่วโมงหลังพระอาทิตย์ตก เพราะมีสิทธิ์ที่ท้องฟ้าจะมีสีส้มอ่อนลงได้มากเหมือนกัน (วงการบ้านเราเรียก "ฟ้าระเบิด") เพราะชั่วโมงทองนั้นจะให้แสงและเงาที่อ่อนนุ่มสวยงาม ความเปรียบต่าง (Contrast) ของแสงสว่างและเงามีดจะมีไม่มากนัก เวลาที่ถ่ายภาพมาแล้วจะให้รายละเอียดที่เห็นเด่นชัดใกล้เคียงกับการมองด้วยสายตามากที่สุด

6) การนำภาพย้อนแสงไปใช้ประโยชน์ในงานด้านการสื่อสาร นอกจากการใช้เพื่อความสวยงามแล้ว ภาพย้อนแสงยังนำไปใช้การสื่อสารในรูปแบบอื่น ซึ่งภาพย้อนแสงเป็น

ภาพที่สื่อถึงอารมณ์ของผู้ชมที่รับสารจากภาพได้เป็นอย่างดี การมองเห็นภาพย้อนแสงเป็นเพียงโครงทึบ 2 มิติโดยที่ประโยชน์ของภาพย้อนแสง ทำให้ผู้ชมภาพเกิดจินตนาการในการรับชมภาพ ซึ่งจะคล้อยไปตามประสบการณ์และเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาในชีวิต

5. เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์ และขจร พิริกิจ. (2557). *หลักและแนวคิดวารสารศาสตร์คอนเวอร์เจนซ์: การเล่าเรื่องด้วยภาพและอินโฟกราฟิกส์*. สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- ณัฐวุฒิ สิงห์หนองสง. (2564). การสร้างสรรค์ศิลปะภาพถ่ายเพื่อการสื่อสารด้วยเทคนิคความไวซ์เตเตอร์. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 20(2), 214-229.
- นเรศ รัศวัต. (2562). *ถ่ายภาพให้มีพลัง The Power of Image*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ปิยะฉัตร แกทลง. (2562). *คลาสแรกคนเล่นกล้อง Photography 101*. โปรวิชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). *ศัพท์เทคโนโลยีทางภาพ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ*. พิมพ์ลักษณ์.
- อำนวยการ บัญญัติ. (2553). *The Art of Photography ศิลปะแห่งการถ่ายภาพ*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- เอกนถน บางท่าไม้ และวิโรจน์ เจียรวัชรมงคล. (2556). *การจัดองค์ประกอบสำหรับการถ่ายภาพ*. ไอดีซี.
- Ang, Tom. (2011). *Digital Photography Step by Step*. Published by DK.
- Richard Garvey-Williams. (2018). *Mastering Composition the Definitive Guide for Photographers*. AE Publications.
- Williams R, Stowers C., & Bradley C. (2011). *Travel Photography How to Take Striking Images*. Chris Stowers Photography.